

Enontekiön kunta
Ounastie 165
99400 Enontekiö

POHJOIS-KILPISJÄRVEN ASEMAKAAVA

YHTEENVETO EHDOTUSVAIHEEN PALAUTTEESTA JA KAAVOITTAJAN VASTINEET

Asemakaavaehdotus pidettiin MRA 27 §:n mukaisesti julkisesti nähtävillä 10.12.2025 – 20.1.2026. Kaavaehdotuksesta pyydettiin viranomaisten lausunnot.

Kaavaehdotuksesta antoivat lausunnon Lapin liitto, Lapin ELY-keskus, Metsähallitus ja Enontekiön Sähkö Oy. Käsivarren paliskunta totesi vastauksessaan, että sillä ei ole lausuttavaa tässä vaiheessa. Kaavaehdotuksesta ei jätetty muistutuksia.

Lapin liiton lausunto

Lapin liitto toteaa lausunnossaan, että Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaava 2050 on kuulutettu vireille 24.1.2025. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on päivittää geopoliittisen tilanteen vuoksi voimassa olevia maakuntakaavoja ja vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin erityisesti liikennejärjestelmän ja turvallisuuden osalta.

Lapin Liiton näkemyksen mukaan Pohjois-Kilpisjärven asemakaavaselostuksessa tulisi tuoda esille Tunturi-Lapin maakuntakaavan asemakaava-aluetta koskevat kaavamerkinnot ja niiden määräykset.

Lapin liiton virasto toteaa asemakaavaehdotuksen sopeutuvan Tunturi-Lapin maakuntakaavan tavoitteisiin.

Vastine:

Kaavaselostukseen on lisätty tieto vireillä olevasta Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavasta. Kaavaselostuksen kohta 3.2.2 on täydennetty Pohjois-Kilpisjärven asemakaava-aluetta koskevilla maakuntakaavamerkinnoilla ja -määräyksillä.

Lupa- ja valvontaviraston lausunto

Lupa- ja valvontavirasto lausuu ehdotusaineistosta tiivistettynä seuraavaa:

Asemakaavaselostuksessa on viitattu Enontekiön kolmen eri kaavan, Kilpisjärven osayleiskaavan, Pohjois-Kilpisjärven asemakaavan ja Saana- ja Saana-alueen asemakaavan, tarpeisiin tehdystä Natura-arvioinnista, mutta arviointia tai siihen liittyvää ELY-keskuksen lausuntoa ei ollut liitetty lausuttavaan aineistoon. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että asemakaavaan liittyvä kaikki oleellinen materiaali tulisi olla mukana kaavaehdotusaineistossa. Em. kaavojen vaikutuksista läheisiin Natura-alueisiin on laadittu luonnonsuojelulain 35 § mukainen arviointi 14.5.2024 ja ELY-keskus on antanut siitä lausunnon 14.11.2024.

ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että lieventävät toimenpiteet ovat välttämättömiä merkittävien heikentävien vaikutusten ehkäisemiseksi Mallan ja Saanan luonnonsuojelualueen Natura-alueilla. Yhteenvetona

ELY-keskus on todennut, että suunniteltu toiminta ei yksin, eikä yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta merkittävästi Mallan, Saanan luonnonsuojelualueen tai Tornionjoen ja Muonionjoen vesistöjen koskemattomuuteen, kun kaavojen toteuttamisessa huomioidaan ELY-keskuksen lausunnossa esitetyt sekä toimintasuunnitelmassa asetetut lieventävät ja ehkäisevät toimenpiteet.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että kaava-asiakirjoihin on lisättävä Natura-arviointi, Natura-arvioinnista annettu ELY-keskuksen lausunto sekä lausunnon mukaisesti päivitetty toimenpidesuunnitelma kaavan vaikutusten lieventämiseksi.

Kaava-alueen lukuisat luontokohteet on Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan otettu huomioon kaavaehdotusta laadittaessa. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että luontoarvoja koskevat kaavamerkinnät ovat pääosin asianmukaisia. Kaavamerkinnässä suojeltava alueen osa (s) ei ole kuvausta siitä, mitä merkintä koskee, eikä kaavaehdotuksessa ole annettu s-merkintää koskevaa määräystä. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että yksiselitteiset ja riittävän tarkat merkinnät ja tarvittavat määräykset vähentävät väärintymmärryksiä ja virhetulkintoja. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että edellä s-merkintää tulee tarkentaa kuvauksen ja määräyksen osalta.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että kaavassa lähialvelurakennusten korttelialue (PL) ja alueen osa, jolla sijaitsee vesilaisissa tarkoitettu luonnontilainen lähde (s-1) sijoittuvat osin päällekkäin. S-1-merkintää koskevan kaavamääräyksen mukaan kohde ja sen lähiympäristö tulee säilyttää, alueen kaikissa toimenpiteissä lähteeseen jätettävä vähintään 20 metrin suojaetäisyys ja alueen lähiympäristössä toteutettavista toimenpiteistä ei saa aiheutua vesilain vastaisia vaikutuksia. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että em. kaavamerkinnät ja -määräykset ovat tältä osin ristiriidassa päällekkäin sijoituessaan.

Kaavaehdotuksessa on osoitettu laavun tai kodan rakennusala (vr). Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että merkintää ei ole sijoitettu kaavaehdotuksessa osoitetun ulkoilureitin varteen. Koska vr-merkinnän läheisyydessä on s- ja s-1-merkinnällä osoitettuja alueita, joilla sijaitsee kulumiselle alttiita luontokohteita, tulisi kaavassa osoittaa kulku laavulle/kodalle. Näin vältetään mahdollisilta arvokkaille luontokohteille kohdistuvilta vaikutuksilta. Kaavaselostuksessa laavun/kodan käytöstä aiheutuvia mahdollisia vaikutuksia ei ole arvioitu kuin erittäin yleispiirteisesti koko kaavan toteuttamisen osalta. Asia tulee korjata kaava-asiakirjoihin edellä mainituilta osin.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että kaava-alueella sijaitsee neljä maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI-järjestelmään) merkittyä kohdetta. Kolme aikaisemmin merkittyä MATTI-kohdetta on huomioitu kaavaehdotuksessa. Korttelissa 105 sijaitsevalle entiselle Tiehallinnon tukikohdan alueelle on osoitettu pima-merkintä sekä sitä koskevat asemakaavamääräykset. Lupa- ja valvontavirasto pitää em. pima-merkintää perusteluna ja sitä koskevia asemakaavamääräyksiä asianmukaisina. Kohde on kuitenkin merkitty kaavaehdotukseen pelkkänä tekstinä (pima), eikä kohdetta ole rajattu tarkemmin. Pilaantuneet maa-alueet osoitetaan asemakaavassa saa-merkinnällä ja siihen liittyvällä rajauksella (puhdistettava/kunnostettava maa-alue).

Viimeisin, Lapin ELY-keskuksen vuonna 2023 MATTI-järjestelmään lisäämä kohde, Satama Mallan tankkauspiste. Kaavaehdotuksessa jakelupisteen alueelle on osoitettu alue, jolle saa sijoittaa polttoaineen jakeluaseman (pj). Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että MATTI-kohteet tulisi mainita kaavaselostuksessa.

Lupa- ja valvontavirasto edellyttää, että edellä lausuttu otetaan huomioon ja kaavaehdotusta täydennetään edellä esitetyllä tavalla.

Vastine:

Kaava-asiakirjoissa on ollut jo ehdotusvaiheessa mukana Natura-arviointi sekä sen liitteenä ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausuntojen perusteella täydennetty toimenpidesuunnitelma vaikutusten lieventämiseksi. Natura-arvioinnista annetut lausunnot on nyt myös lisätty kaava-aineistoon.

Kaavaehdotuskartalla olleet s- merkinnät (suojeltava alueen osa) on muutettu s-1 ja luo-2 merkinnöiksi. Kaikkien vesilaissa tarkoitettuja luonnontilaisia lähteitä sisältävien alueiden merkinnäksi on muutettu s-1 ja kahden muun s-merkinnällä kaavaehdotusvaiheessa olleen alueen, joilla ei ole lain perusteella suojeltavaksi tarkoitettuja kohteita, merkinnäksi on muutettu luo-2.

Korttelissa 104, rakennuspaikka 1 (kaavamerkintä PL) on pienennetty siten, että suojeltavaksi tarkoitettu alueen osa (s-1) ei sijoitu kaavakartalla korttelialueelle.

Kaavakartalle on lisätty ulkoilureitti, jolla osoitetaan kulku laavulle/kodalle. Kaavaselistukseen on täydennetty luontoon ja luontoympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia laavun/kodan rakennusalan osalta.

Korttelissa 105 sijaitsevan entisen Tiehallinnon Kilpisjärven tukikohdan pima -merkintä on poistettu ja korvattu kaavakartalla saa-merkinnällä ja siihen liittyvällä rajauksella (puhdistettava/kunnostettava maa-alue). Maininta Satama Mallan tankkauspisteestä ja muista suunnittelualueella olevista MATTI-kohteista on lisätty kaavaselistukseen.

Metsähallituksen lausunto

Metsähallitus kiinnittää huomiota kaava-alueen sijaintiin Mallan ja Saanan Natura 2000 -alueiden vieressä, ja toteaa Natura-arviointimenettelyn olevan keskeinen osa kaavaprosessia. Metsähallituksen mukaan Natura-menettely on kaavaselistuksessa kuvattu puutteellisesti ja katsoo, että kaavan valmisteluaineistoon tulee sisällyttää myös Kilpisjärven kaavojen Natura-arvioinnista annetut luonnonsuojelulain 35 § mukaiset lausunnot, sekä vastineet niissä esitettyihin keskeisiin huomioihin.

Kaavaselistuksessa ei ole tuotu esille sitä, että Kilpisjärven kaavojen Natura-arvioinnin johtopäätöksen mukaan kaavojen toteuttamisesta aiheutuisi ilman lieventäviä toimia merkittävää heikentymistä Saanan luonnonsuojelualueen ja Mallan Natura-alueiden suojeluperusteluontotyypeille. Metsähallitus katsoi lausunnossaan Natura-arvioinnin merkittävimäksi puutteeksi juuri lieventävät toimenpiteet, jotka Natura-arvioinnissa vastuutettiin Luontopalveluille niiden toteuttamisesta ja resursoinnista etukäteen sopimatta. Toisena merkittävänä puutteena Metsähallitus toi esiin sen, ettei Natura-arvioinnissa esitetty seuranta lieventävien toimenpiteiden vaikutuksille.

Natura-lausunnon jättämisen jälkeen käytiin neuvotteluja, joissa käytiin läpi Naturavaikutusten lieventämis- ja seurantatoimenpiteiden toteuttamisen vastuunjako. Natura-arviointiin sisällynyttä toimenpideohjelmaa päivitettiin neuvottelujen perusteella olennaisilta osin ja Natura-aluekohtaisille lievennystoimenpiteille laadittiin seurantasuunnitelma. Päivitettyä seurantasuunnitelmaa ei kuitenkaan ole esitetty kaavaehdotuksen valmisteluaineistossa, vaikka se on olennainen kaavan Naturavaikutusten lieventämiseen liittyvä dokumentti.

Metsähallitus toteaa, että kaava-aineistossa tulee esittää kaikki tarvittavat asiakirjat sen varmistamiseksi, että kaavahankkeesta Natura 2000 -alueiden suojeluperusteille aiheutuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset voidaan poissulkea.

Metsähallitus pyytää, että kunnan kannanotto lausunnossa esitettyihin asioihin sekä mahdollinen kaavan hyväksymistä koskeva päätös toimitetaan tiedoksi Metsähallituksen kirjaamoon (AKL 65 §, 67 §).

Vastine:

Natura-arviointimenettelyn kuvausta on täydennetty kaavaselistukseen. Kaava-aineistoon on lisätty Kilpisjärven kaavojen Natura-arvioinnista annetut luonnonsuojelulain 35 § mukaiset lausunnot sekä 24.3.2025 päivitetty Natura-arvioinnin Liite 5, joka sisältää Natura-aluekohtaisille lievennystoimenpiteille laaditun seurantasuunnitelman.

Kunnan vastine lausunnossa esitettyihin asioihin sekä mahdollinen kaavan hyväksymistä koskeva päätös toimitetaan tiedoksi Metsähallituksen kirjaamoon (AKL 65 §, 67 §).

Enontekiön Sähkö Oy:n lausunto

Enontekiön Sähkö Oy toteaa, että kaavaehdotuksessa tulee huomioida yhtiön alueella sijaitseva sähkönjakeluverkko. Nykyinen 20 kV ilmajohtoverkko (keskijännite) sijaitsee tiealueella sekä 0,4 kV verkko (pienjännite) tulevalle kaava-alueella. Kaavoituksessa on huomioitava ilmajohtoverkkoon liittyvät etäisyysvaatimukset. Mikäli kaava-alueella suunnitellaan rakentamista nykyiselle johtoalueelle, tulee asiasta sopia Enontekiön Sähkö Oy:n kanssa.

Uuden kaavan myötä verkkoyhtiöllä on todennäköisesti tarve toteuttaa alueella laajennusinvestointeja tulevaisuudessa. Enontekiön Sähkö Oy esittää, että kaavassa osoitetaan tilavaraus puistomuuntamolle kortteliin 105 tai sen välittömään läheisyyteen.

Lisäksi kaavassa tulisi varautua uuden 20 kV ilmajohtoverkon sijoittamiseen tulevaisuudessa, kun nykyinen ilmajohtoverkko saavuttaa käyttöikänsä lopun. Huomioitavaa, että ilmajohtoverkko tulee sijoittaa tiealueen ulkopuolelle. Maakaapeliverkon toteuttaminen voi olla poissuljettu vaihtoehto maasulkusuojauksen sekä verkon säteittäisen topologian vuoksi.

Vastine:

Kaavakartalle on lisätty ohjeellinen aluevaraus puistomuuntamolle kortteliin 105. Uudelle 20 kV ilmajohtoverkolle ei ole osoitettu aluevarausta kaavassa, tähän päädyttiin yhteisymmärryksessä Enontekiön Sähkö Oy:n kanssa lausunnon antamisen jälkeen.

Enontekiöllä 15.10.2026

Kai Takkunen
maankäyttöinsinööri
Enontekiön kunta